

Lördag 31/1-2026 kl. 18.00

Från Weiner till Beethoven med Trio Boccherini

László Weiner (1916 – 1944)

Stråktrio "Serenad" (1938?) (15')

- I. Andante – Allegro
- II. Adagio
- III. Allegro

Eugène Ysaÿe (1858 – 1931)

Stråktrio nr 1 opus 33 "Le Chimay" (1927) (18')

- Molto lento – Allegro non troppo – Presto

PAUS, 30 min – med möjlighet att köpa kaffe eller te och något gott

Ludwig van Beethoven (1770 – 1827)

Stråktrio nr 3 G-dur opus 9:1 (1797 – 1798) (25')

- I. Adagio – Allegro con brio
- II. Adagio ma non tanto e cantabile
- III. Scherzo – Allegro
- IV. Presto

Med Suyeon Kang – *violin*, Vicki Powell – *viola*, Paolo Bonomini – *cello*

Programtext: Jan Silverudd

László Weiner (1916–1944)

László Weiner Kompositör och dirigent.

Weiner var en ungersk tonsättare med judiskt påbrå och är en av dessa "vad kunde det ha blivit av honom?".

Han föddes i staden Szombathely, nära den österrikiska gränsen och påbörjade där sina musikstudier. László tog som ung starka intryck av ett framförande i Budapest av Zoltán Kodály's opera Hány János. 1934 fick han börja studera komposition för mästaren på Franz Liszt-akademien, men lärde sig också dirigering och piano. Trots att han alltid fick toppbetyg valde han att repetera sitt fjärde år två gånger om och tog så examen 1941.

Redan under konservatorietiden fick han leda stora oratorieuppsättningar. En av sångsolisterna, mezzosopranen och senare mycket kända sångpedagogen Vera Rózsa, fångade inte bara hans öra. Weiners första större egna verk var en orkesteruvertyr som hade premiär 1939 och den tillägnades Vera. Året därpå uruppfördes hans duo för violin och viola, 1941 dirigerade han själv sin konsert för flöjt, viola, piano och stråkorkester och 1942 vann han, mot alla odds, andra pris i det ungerska kulturdepartementets tonsättartävling med sin violasonat. Samma år gifte han sig med sin Vera.

Det tidigaste bevarade verket av László Weiner är kvällens stråktrio, kallad Serenad. Den tillkom sommaren 1938 och visar att tonsättaren redan kunde sin kompositionsteknik men den har också ett eget, lyriskt tonspråk. Inte illa av en 22-åring.

Weiner fördes i februari 1943 bort till ett arbetsläger i Łuków, i nuvarande Slovakien. Kodály försökte förgäves rädda sin favoritelev och László mördades i lägret 25 juli 1944, 28 år gammal.

Eugène Ysaÿe (1858–1931)

Eugène Ysaÿe

Han kallades för violinens tsar av den rysk-amerikanske violinisten Nathan Milstein.

Belgaren Eugène Ysaÿe föddes i Liège och som femåring blev hans duktiga pappa Nicolas hans första violinlärare. Mamma Marie gick bort när Eugène bara var tio år gammal. Som nioåring kom han in på Lièges Kungliga musikkonservatorium och han studerade senare för två av den tidens violinstjärnor: Henryk Wieniawski i Bryssel och Henri Vieuxtemps i Paris.

Han räknas höra till den fransk-belgiska violinskolan, som enligt de lärde utmärks av elegans, en vacker ton och teknisk fulländning utvecklad genom etyder. 1879 var han så etablerad att han blev konsertmästare i Benjamin Bilses ölhallsorkester i Berlin.

En ölhallsorkester? Är det något att skryta med? Jo, de var duktiga och alla (Joseph Joachim, Liszt, Clara Schumann med flera) kom för att höra dem. (De

lämnade tre år senare Bilses och bildade det som blev Berliner Philharmoniker.)

1885 slog Ysaÿe igenom som solist på Concerts Colonne i Paris och året därpå blev han också lärare på Brysselkonservatoriet. Ysaÿe blev nu en världsstjärna och turnerade i Europa (till och med i Sverige), Ryssland och USA. Många tonsättare tillägnade och skrev verk för honom som Franck, Saint-Saëns, Chausson och Debussy.

César Franck presenterade violinsonaternas violinsonat som present till Eugène och hans blivande fru Louise på deras bröllopsdags morgon. Och ja, Eugène och pianisten Marie-Léontine Bordes-Pène repeterade in den och spelade den samma dag. Ysaÿe spelade den sedan ofta och populariserade den. Eugène bildade 1886 Ysaÿe-kvartetten som 1893 uruppförde Debussys enda stråkkvartett.

Och han hann ändå undervisa generationer av elever som violasten William Primrose, violinisterna Nathan Milstein, George Enescu och Jacques Thibaud, för att bara nämna några få.

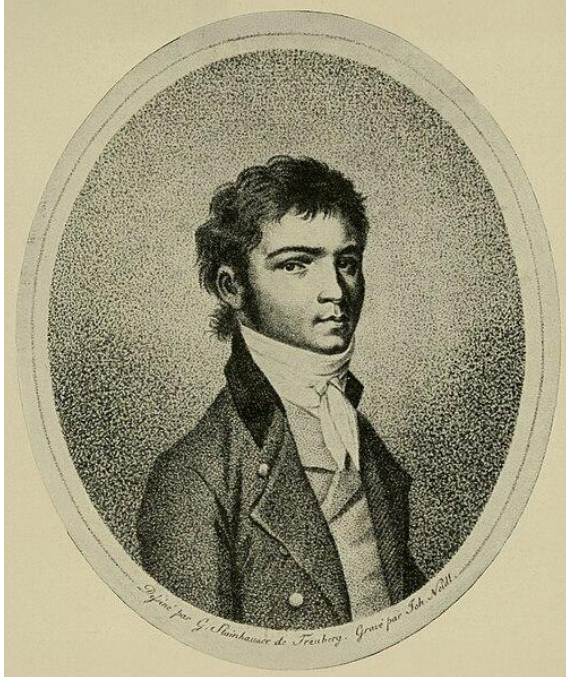
Med stigande ålder fick han på grund av bland annat tilltagande scenskräck och problem med sin högerhand dra ned på turnerandet men undervisningen fortsatte han med och han tog på allvar upp igen att komponera musik. Han var också dirigent 1918–1922 för Cincinnati Symphony Orchestra, med vilken han gjorde flera inspelningar.

Hans mest kända verk är de sex sonaterna för violin opus 27; var och en tillägnad en av tidens stora violinister. Men han skrev också en vallonsk opera (*Pièce li houyeû*), en hel rad violinkonserter och inte minst kammarmusik som en stråkkvartett och hela tre trior för stråkar, varav två för stråkktrio.

I dag hör vi hans senromantiska första stråkktrio från 1927. Ysaÿe lät aldrig trycka den och den uruppfördes på den sydbelgiska trappistorten Chimays musikfestival 1964.

Eugène Ysaÿe menade att en orsak till att så mycken musik tillägnats honom var att han som "interpret aldrig odlat någon specialitet. Jag har spelat allt från Bach till Debussy, för äkta konst ska vara internationell." "Man måste spela sin fiol som Pan spelar på sin flöjt!"

Ludwig van Beethoven (1770–1827)

Ludwig van Beethoven, tjugosex år gammal (1796). Design av G. Stainhauser; gravyr av Johann Josef Neidl, utförd för förlaget Artaria

1797–1798 var en brytningstid för Ludwig van Beethoven.

Han spelar i april 1797 pianostämman i uruppförandet av sin kvintett för piano och blåsare på Jahns Hall i Wien och (enligt Ferdinand Ries) improviserar Ludwig vilt i finalen, säkerligen för att imponera på publiken och reta sina medmusiker. Hela konserten är en välgörenhetstillställning för den berömda violinisten Ignaz Schuppanzigh.

Men på sommaren 1797 blir han svårt sjuk, kanske i tyfus, och man tror att det kan ha bidragit till de nu tilltagande hörselproblemen. Det var ett ovälkommet aber för ett efterfrågat pianolejon i musikens huvudstad Wien. Han börjar arbeta på och blir året därpå klar med tre stråkktrior som han får tryckta 1799 i Wien som sitt opus 9. De är tillägnade hans välgörare, den ryske diplomaten, greve Johann Georg von Browne. (Beethoven tillägnade hans fru, grevinnan Anna Margarete von Browne, sina tre pianosonater i opus 10.)

Ludwig var mycket nöjd med sitt arbete. Ja, han såg dem som sina hitintills bästa kompositioner. Alla tre stråkktrionerna har fyra satser likt symfonier och med symfoniska ansatser och starka kontraster. Wien kryllade inte direkt av stråkktrioensemblar av hög klass och den krävande violinistämman förmodar man var tänkt för just Ignaz Schuppanzigh.

Och var det inte för nymodigt och krävande med alla djärvheter från Beethoven? Det lär inte ha blivit en försäljningssuccé. Men folk var imponerade. Beethoven hade skrivit riktig kammarmusik för riktiga musiker. Kanske han var mer än ett pianolejon?

Opus 9 utgör hans sista stråkktrior och ses som ett viktigt steg till de några år senare utkomna sex första stråkkvartetterna i opus 18. **I dag hör vi den energiska stråkktrion nr 3 G-dur opus 9:1.** Ett vigt presto blir kvällens briljanta avslutning.

Jan Silverudd

2026-01-21